selle paiga peale. Nii ruttu teeb looduse wägi mered ja järwed walmis ja Jumala säädmist mööda wõtab taewa lautus iga aasta mitu ja mitu miljoni waati wett merede ja järwede seest ja kannab maadele oma wara- ja hilja wihma inimestele, loomadele ja taimedele kosutuseks; seepärast on siis meile Looja tundmine ja auustamine enam, kui Möörise ja muude tundmine tarwis. Targad ütlewad, et Kaspia meri (järw) üksi 7 miljoni ämbert wett õhkpesale maade kastmiseks annab ja Tema looduse wägi seda nagu udusulge kannab, kunnaks meie weikese toobriga wett kandes ähime ja puhume.

Ennem kui Euroopasse tuleme, waatame weel Hiinlaste suure müüri korra läbelikult üle. Meie pool oli enne umbaia aidadega suur tegu ja ise nõukad ja jõukad peremehed ei julgenud waheset sellepärast kohta wahetada ega rentida et wäljade aiad oonud olla, kunnaks Hiinlased kogu oma suure taewaliku riigi ümber suure kindla müüri tegiwad. Nimetatud müür on Baabiloni linna müüri sarnane ja ligi 3 tuhat wersta pitk ning Hiinlased ise nimetawad seda: „Wan-li-tshang-tshing" — s. o.: meie suur 1000-de Li pikkune müür. Hiinlaste suur wägew keiser Shioang-ti hakkas 214 enne Kristuse sündimist seda müüri

ehitama ja tema järeltulijad keisrid ajasiwad seda asja edasi, kuni ta 7 aasta-saeas uuel-aeal, nüidises pikkuses walmis sai, ning oli seks ehitatud, et Mongoolased ep pidanud mitte nende riigi peale tungida wõima. Nüidise aeapõlwega, kus suurtükid nii mõeuwad on, ei ole sehukeseest muldwallist palju warju ja kui Jumal piaks korra maad liigutama, siis wariseb see üheset ära ning mõne saea aasta pärast ei tunta seda kohta enam.

Nüid laseme siis Euroopas natukese silmad ringi käia; nõnda arwata 18. Augustil 1586 laskis paawst Sikstus V. ühe suure 60 tuhande naelase ja 117 Rooma salmet pika, marmorist raiutud samba, mis Gootlaste läbi Rooma äraäwitamise aeal oli maha lükatud, maa seest wälja kaewata ja Waatikaani lossi juure ülespanna, mis üle kogu Itaalia rahwas pärane suuga imestelesiwad. Dominikus Fontaana, üks ehituse meister, kes selle samba püsti pani, tegi 900 inimesega ja 80 hobusega kogu 5 kuud selle püstipanemise kallal tööd, ja kui see sammas täitsa määratud paigale oli pandud, ütleb Jeesuiit Bonaani, siis annud nimetatud paawst talle selle ette 5000 tukatit ja ühe kuld kee palgaks, 2000 tukatit aastas paiukit ja üle selle 1000 tukatit tasku rahaks. Ka olla ta töömehed teda paawsti palasti juurest oma

Eesti-maa rahwa Kalender 1891, lk. 30